

ČRNIČE, ŽUPNIJSKA CERKEV SV. VIDA

Danes gostujemo v župnijskem svetišču sv. Vida v Črničah na Vipavskem. V častitljivi naslednici vsaj štirih predhodnic in v materi treh njenih podružničnih cerkva, ki ji je bila zaupana čast, da je to svoje občestvo srečno pospremila čez prag 3. tisočletja krščanske zgodovine.

Kdaj so se naši predniki, ki so menda sprva živeli malo više, med Ravnami in Ortaono, odločili za novo vero in krščanskega Boga ter mu postavili prvo svetišče, lahko le ugibamo. A bilo je veliko pred tretjo misijonsko pobudo oglejske Cerkve, ki je stekla sredi 10. stoletja.

Zagotovo vemò, da je bila prva črniška cerkev posvêčena sv. Marku. Stala je na vrhu vzhodnega dela vasi in podpirala obzidje prvega pokopališče nad seboj. Sv. Marko je prepričljiv dokaz, da ji je oglejski patriarh že v jutru misijonskega delovanja ponudil za zavetnika evangelista in svojega patrona.

V prvih krščanskih stoletjih so, kakor že vemó, prebivalci Vipavske doline spadali v dva zunanja oglejska vikariata: ozeljskega in skriljskega.

Po letu 1001 sta vlogo cerkvenoupravnih jeder naše doline prevzeli solkanska in vipavska pražupnija. Iz teh so od leta 1399 naprej z izločanjem nastale sedanje župnije, od najstarejše, kamenjske, do najmlajše, batujske.

V 13. stoletju je v črniško okolico segla oblast koroškega vojvode Bernarda II. Španhajmskega. Ta je za svoje črniške podložnike pod vasjo, ob sedanjem župnijskem, danes tudi vojaškem pokopališču, sezidal cerkev in ji izbral novega zavetnika – sv. Vida. Izbira je bila logična, saj je bil sv. Vid tudi zavetnik prve Bernardove prestolnice, Šentvida ob Glini. Ko je kmalu po tem koroški vojvoda črniško posest odstopil rožaškim benediktincem, sta vasi Gojače in Selo pripadli vipavski

pražupniji. In tako so pod zvonom sv. Vida ostali še Batuje, Malovše, Osek, Tabor in Ravne.

Leta 1750 je bila stara cerkev sv. Vida potreba temeljite obnove. A prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems je sklenil, da jo je treba zaradi oddaljenost in lahkega plena roparskih tolpa podreti, njene umetnine in dragotine pa prenesti v novo svetišče.

To je bilo bliže cesti v baročnem slogu z zvonikom vred pozidano leta 1759, ko ga je župnik *Karl Anton Romani pl. Felsenberg* blagoslovil, posvetil pa dve leti pozneje nadškof Attems.

Od te cerkve sta se do današnjih dni ohranila zvonik in prezbiterij, katerega umetniška poslikava je nastala leta 1870. Njena kompozicijska in barvna očeta v freski sta slikarja **mojster** *Janez Wolf* in njegov pomočnik *Janez Šubic*. Tudi zaradi njunega dela je svetišče vredno naše pozornosti.

Za velikim oltarjem – na katerem so Toreanijevi kipi *svetih Leopolda, Karla Boromejskega, Jožefa in Antona Padovanskega* iz sredine 18. stoletja ter imeniten enako star tabernakelj z baldahinom v obliki čebulaste kupole – za tem velikim oltarjem pa »dominira v zlatem okvirju velikanska, dva sežnja visoka freska farnega zavetnika. Desno od sv. Vida je na zlatem, s škrlatno preprogo pregrnjenem prestolu upodobljen cesar Dioklecijan, zaripel od sovraštva do vsega krščanskega. Na levi stoji liktor z butaro šib; desno pod njim je množica gledalcev, v levem spodnjem kotu pa velik kotel ...«

Župnik *Anton Cibič* in mojster Mihael Blažko sta leta 1884 Romanijevo cerkev tako povečala in razširila, da ima poslej tri ladje, poleg velikega še štiri oltarje v stranskih in daritveni oltar proti ljudstvu iz leta 1976. Tega je po načrtih arh. Marjana Vrtovca gospod Lestan naročil pri kamnoseku Traginu v Brjah pri Komnu.

Vikanja vredna je Bitežnikova prižnica z baldahinom in seveda enkratno izpeljani kamniti stopnišči na kor.

Triladijski prostor božjega ljudstva je predeljen s šestimi slopi, ki v nadstropju oblikujejo gosposki galeriji.

Svetišče sv. Vida biser, vreden škofijskega sedeža.

Cibičevi posegi se prezbiterijska niso dotaknili, zato je Wolfovo in Šubičevo delo ostalo nedotaknjeno, se pa ni, kakor je bilo načrtovano, razširilo tudi v ladjo.

Sedanjo cerkev je 22. oktobra 1885 posvetil goriški nadškof *Alojzij Zorn*, ki je v veliki oltar vzdal relikvije sv. mučencev Kancija in tovarišev ter Krizogona.

Že leta 1790 so Črničarji od Kamenj prevzele čast dekanjskega središča, ki ga je – od prvega Antona Dellafioreja do desetega Aleksandra Lestana bolj v pokoro kakor v slavo vodilo deset pomembnih mož. Nekateri izmed njih počivajo na črniškem pokopališču, kjer z nagrobniki pričajo o pretanjenem smislu za lepo in vse, kar odpira vrata »ad maiorem Dei gloriam«, v večjo božjo čast.

Preveč je bilo besed za kratko predstavitev. Zato tudi zdaj pravim: Vzemite v roke knjižico gospoda Lestana *Župnija in dekanija sv. Vida na Vipavskem* in v njej si boste lahko prebrali tudi tisto, kar vas zanima bolj kakor te moje besede.

Besede namreč izzvenijo, se izgubijo, pozabijo. Zapisane pa ostanejo in še naprej kličejo v zavest stvari, na katere nismo bili dovolj pozorni, pa bi morali biti, saj želijo ostati vsaj bled odsev tiste Besede, ki ostane vekomaj.

KVIZ

Kateremu svetniku je posvečena črniška Cerkev?

Kdo je bil prvi zavetnik črniške župnije?

Kdo je dal sezidati prvo cerkev sv. Vida in kje?

Kdo je zidal drugo črniško cerkev sv. Vida?

Sedanjo cerkev sta razširila župnik Anton Cibič in Mihael

Blaško; kdo pa je poslikal prezbiterij?

Koliko dekanov se je zvrstilo na črniškem sedežu?

Kateri je bil zadnji črniški dekan?

Kdo je napisal zgodovino črniške župnije